

KUNKOVÁCS LÁSZLÓ

Az élet megtisztelt azzal, hogy feleségemmel, még amikor a Kós Károly Alapítványt gondoztuk, részt vehettünk Kunkovács László „Ősépítmények” című könyvének kiadásában. Egymás után mindjárt kétszer is. Ez egy fekete-fehér, abszolút dokumentatív erejű könyv. Gyönyörű. Nekem gyönyörű. A mai napig tisztelettel veszem le a polcra, mert valami olyan elképesztően tiszta, erős, átható építészeti és kultúra jön át belőle, amit csak bizonyos emberek ismernek föl, látnak meg, de ennél is sokkal fontosabb, hogy ha valaki ezen már túl van, akkor az megpróbálja megláttatni is. Nagyon gyakran szoktam elmondani, hogy egy építésznek látnia is kell tudni, de sokkal fontosabb, hogy ha láttatni is képes. Mert ez egy képesség. Nem is akármilyen képesség. Kunkovács László nem építész, mégis, valami olyan autentikusan nyúl a témájához, olyan szeretettel, olyan alázattal, ahogy csak kevesen.

Nekem voltak, s vannak „imádságos” könyveim. Én azokat hívom így, amelyeket nem lehet se megenni, se eltenni. Legfeljebb egy kicsit félre. Hogy aztán újra elő lehessen venni. Tanulni is, meg elképedni, de legkivált gyönyörködni. Arról a világról, amit a „szerző” – esetünkben Kunkovács – megmutat.

Nem is az a fontos, hogy ő mit vesz észre belőle, hanem az, hogy át tudja-e adni. Vagy inkább, hogy miként tudja átadni? Azt látom a képein, – ami természetesen a valóság, – hogy egy komplett rendszert lát. Nos, ebből ki lehet emelni ezt, azt, amazt, akár fejezetenként is, de ha semmi egyéb nem gondolok, mint mondjuk a boglyaívű tyúkólja előtt álló idős parasztasszony arcára, amiről persze elmondható, hogy igen, az is része a képnek. Ő is része a képnek. Ám a kép nem erről szól. Kunkovács fantasztikus szemmel veszi észre azt is, hogy Rózsi néni kicsit röstelkedik. De sokkal inkább azt, hogy Rózsi néni büszke. És ezt át tudja adni. Én szerintem talán ez a legfontosabb, mert pontosan azt a tiszta, józan erőt képes megjeleníteni, amit csak nagyon-nagyon ritkán lehetséges. De Kunkovács ezt tudja. Ezt is tudja.

És van még valami. Kunkovács képei időtlenek. Elhíttetik, hogy ott és akkor megállt az idő. Valami magától értetődő módon jön át az, hogy amit látok, az nem a múlt. Nem. Amit látok, az ott van. Hiszen látom.

És akkor még csak egy könyvről beszéltem. Miközben bejárta a világot. Olyan helyekre jutott el, ahová csak kevesen. Ám az is mindig tudatos volt. Mert őt az eredet izgatja. De még jobb is talán, ha azt mondom, az őseredet. Lhászától Székig. Jakutföldtől, Boldogig. Bárhol, ahol jár, gyűjt, s elhozza nekünk. Írásban, könyvben, kiállításban. Képekben. Aztán ezt „tevékeny vizuális antropológiának” hívja. A leírhatatlant megmutatja. Képpé teszi. Minél többször nézem Laci képeit, az utóbbi időben különösen sokszor jut eszembe a Cantata Profana. Az átváltozás. Szibériába a sámánok után ment. Nem. Ez sem igaz így. A sámánok után is ment. Sokszor. Nagyon sokszor. Vagy tizenötösör. Mígnem számomra maga is azzá lett. Mert kapcsolatot talált az ősekkel. Ehhez neki még dob sem kellett. És gyönyörű, ahogy ír. Nem bírom ki, hogy ide ne másoljam pár mondatát: „*Porszem vagy és hatalmas. Szerény darabka a nemzedékek láncolatában, de kihagyhatatlanul illeszkedő valami a nagy egészben, s ez megnyugtató. Kultúrák bölcsője ez a táj, a népregék szerint a világ közepe. Ahová az égis erő fa gyökerezdik, a felső világba átvezető.*”

Kunkovács Lászlónak a legnagyobb bánata, amit számtalanszor el is mond, nevezetesen az, hogy őt az etnográfusok fotósnak, a fotósok meg etnográfusnak tekintik, azaz egyiknek sem, illetve mindegyik, voltaképpen a saját területéről próbálja áttolni a másik területre, mert számára így könnyebb. Mert neki talán ott jobban fest. Ebben meg az a vicc, hogy mind a két területen elképesztően jól „fest”, mind a két terület abszolút sajátja, és még egy, ami nagyon, nagyon fontos: ezt a küldetést csak szeretettel lehet képviselni. A szeretet a legfontosabb. Ha ezt valaki csak kíváncsisággal műveli, ha ezt valaki csak oknyomozásként gondolja végbevinni, az óriásian téved. Abból sámán sose lehet. Abból sámán sose lesz. Mert a sámán a túlvilág értelmezője. A sámán olyan valaki, aki együtt tud élni elhivatása kényszerével. Olyan, mint Kunkovács László.

Budapest, 2014. március 22.

Sáros László György DLA